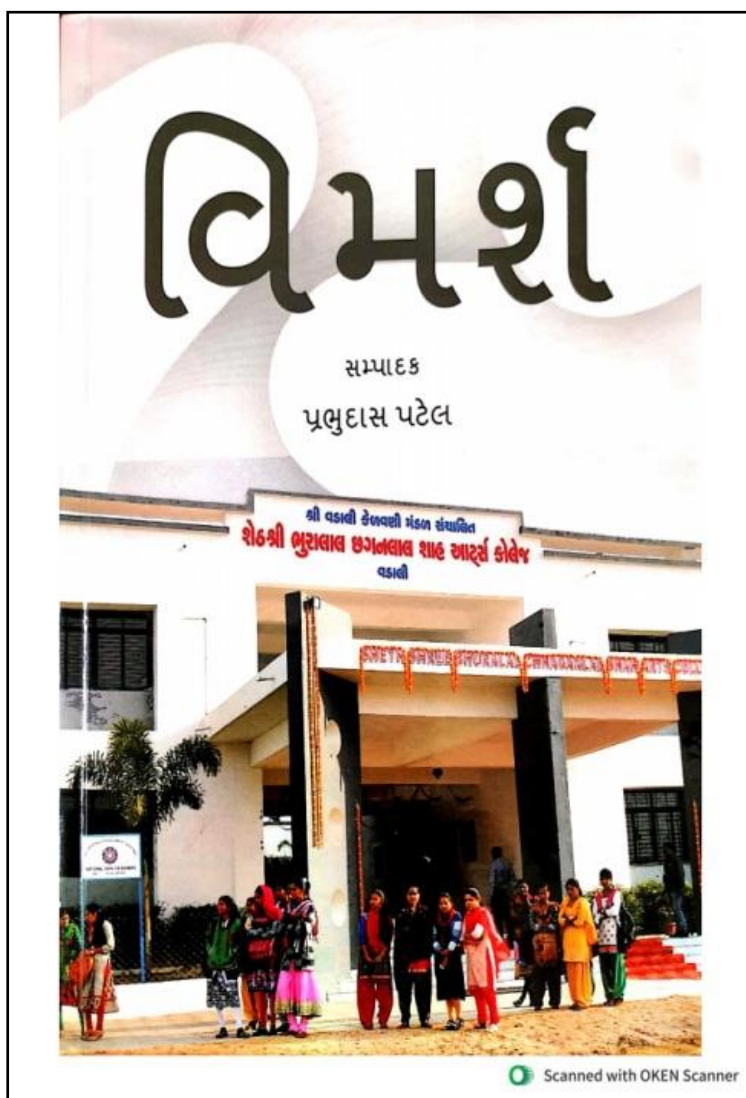

3.2.2 Books and chapters in edited volumes/books published and papers published in national/international conference proceedings per teacher during the year

‘VIMARSH’

Editor – Dr.Prabhudashbhai R.Patel

ISBN NO – 978-81-960029-0-9

(Signature)
Principal
Sheth Shree B.C. Shah Arts College
At R.To.Vadali Dist.Saharkantha

અનુક્રમ

• સંપાદકીય	
૧. આંધળી ગલી	
૨. આધુનિકોતર ગુજરાતી ફેંકી વાર્તામાં ગ્રામચેતના	1
૩. ગાંધીયુગની નવલકથાના સ્થિત્યંતરો	14
૪. સમુદ્રાન્તિકે નવલકથામાં ભારતીયતા	38
૫. કર્મઠ ભેખદારી નૃસિંહ ભાવસાર	44
૬. પદ્યનવલ :ભીતર	50
૭. મધીની માનતામાં ગ્રામચેતના	57
૮. અગનપીપાસામાં નારીચેતના	61
૯. ત્રણ નારી સંવેદનની વાર્તાઓ	65
૧૦. ફેન્ય કાંતિના પ્રમુખ બુદ્ધિજીવીઓ	69
૧૧. સાબરકાંઠા જિલ્લાના આદિવાસીઓની નૃત્યકલા	77
૧૨. આદિવાસીઓના કલા વારસાનું ઐતિહાસિક મહત્વ	85
૧૩. મહમુદ બેગડાના સમયના સ્થાપત્યો	91
૧૪. શિક્ષણની ગુણવત્તામાં ગ્રંથાલયનો ફાળો	102
૧૫. ભારતમાં પરંપરાગત રમતોનો ઇતિહાસ	111
૧૬. પંચતંત્રમાં નિરૂપિત જીવનબોધ	119
૧૭. મહાભારતમેં ગીતા કી પરંપરા	123
૧૮. Concept of Hindu religious in Wlatwhitman 's Leaves of Grass	133 142

Principal
Sheth Shree B.C. Shah Arts College
At R.T. Vadali Dist. Saharkantha

આંધળી ગલી

પ્રિ.ડી.એન.આર.પટેલ

સાંપ્રત ગુજરાતી સાહિત્ય ક્ષેત્રે મહિલા સર્જકો તો આંધળીના વેઢે ગણાય એટલા જ છે. એમાં ધીરુબહેન પટેલને સહેજે પ્રથમ હરોળમાં મૂકી શકાય. નવલકથા, નવલિકા નાટક,અનુવાદ,બાળસાહિત્ય જેવા વિવિધ સાહિત્ય સ્વરૂપોમાં તેમનું પ્રદાન નોંધપાત્ર છે.પણ તેમને સવિશેષ લોકપ્રિયતા લઘુનવલ ક્ષેત્રે મળી છે. “વાંસનો અંકુર”, “આંધળી ગલી”, “એક ભલો માણસ” અને “આગંતુક” તેમની નોંધપાત્ર લઘુનવલો છે. ધીરુબહેન પટેલે ‘આંધળી ગલી’ લઘુનવલમાં મુંબઈ શહેરમાં નીરસ, એકલવાયું, સ્થગિત જીવન વ્યતીત કરતી સ્ત્રીની વેદનાની કથા નિરૂપી છે. ધનાઢય પરિવારની આઘેડ વચે પહોંચેલી આ કુમારિકાને પ્રથમવાર જ માણસોને નજરે જોવાની ઇચ્છા થાય છે. આ ઇચ્છાને સંતોષવા તે ઘર ભાડે આપે છે. આજ સુધી એકાકી રહેલી આ સ્ત્રીને પ્રથમવાર જ મુગ્ધ દામ્પત્યજીવન જોવા મળતાં તેના મનના કોઈક અતલ ખૂણામાં છુપાઈ રહેલી પ્રણય ઝંખના જાગૃત થાય છે. પરંતુ પરિસ્થિતિ જ વિકટ સર્જાતાં તેની એ ઝંખના ફળીભૂત થતી નથી. આવી કફોડી હાલતમાં મૂકાયેલી એ સ્ત્રીની મનોવ્યથા અને એના ચિત્તની ગતિવિધિઓનું નિરૂપણ લેખિકાએ આ લઘુનવલમાં કર્યું છે.

Principal

Sheth Shree B.C. Shah Arts College
At Vadali Dist. Saharankantha

Village Consciousness in the Postmodern Gujarati Short Story – Dr.Prabhudash R.Patel

આધુનિકોત્તર ગુજરાતી ટૂંકીવાર્તામાં ગ્રામચેતના

ડૉ.પ્રભુદાસ આર.પટેલ
(અધ્યક્ષ,ગુજરાતી વિભાગ)

ગુજરાતી ટૂંકીવાર્તામાં ગામડું કે ગ્રામજીવન છેક મલયાનિલથી માંડીને સાંપ્રત સમય સુધી અવનવા રૂપે ડોકાતું રહ્યું છે. અલબત્ત, સમયે સમયે બદલાતા જીવન સંદર્ભો, જાગતીક સંદર્ભો અને નુતન કળાવિભાવનાને કારણે ગુજરાતી ટૂંકી વાર્તામાં ચડાવ-ઉતાર પણ આવ્યા છે. અને તેથી જ ગુજરાતી ગ્રામચેતનાની વાર્તા પણ બદલાતું ગામડું, ગ્રામ્ય જીવનના પ્રશ્નો અને માનવીય સંબંધોની તાસીર પ્રગટ કરવામાં સફળ બનતી અનુભવાય છે. મલયાનિલથી માંડીને ધૂમકેતુ, દિરેક, સુન્દરમ્, ઉમાશંકર જોશી, ઝવેરચંદ મેઘાણી, પન્નાલાલ પટેલ, યુનીલાલ મડિયા, જયંત ખત્રી, ઈશ્વર પેટલીકર જેવા સમર્થ વાર્તાસર્જકોએ ગ્રામ્યજીવનની યાદગાર વાર્તાઓ રચી છે. આ વાર્તાકારોના નામસ્મરણ સાથે જ 'ગોવાલણી', 'ગોવિંદનું ખેતર', 'અનાથાશ્રમ', કંકુડી અને કાનિયો', 'ખેમી', 'ખોલકી', 'ગોપી', 'છેલ્લું છાણું', 'જી બા', 'સદાશિવ ટપાલી', 'પીઠીનું પડીકું', 'સાચું ગાજિયાણીનું કાપડું', 'વાત્રકને કાંઠે એળે નહીં તો બેળે', 'કમાઉ દીકરો', 'વાની મારી કોયલ', 'ધાડ', 'સુખનો ઓડકાર', કે 'લોહીની સગાઈ' જેવી વાર્તાઓનું સહજપણે સ્મરણ થઈ આવે. કહી શકાય કે, મલયાનિલથી આરંભાયેલી ગ્રામચેતનાની વાર્તા ધૂમકેતુ અને દિરેક સુધી આવતાં ખાસી વિકસે છે, પણ તેમાં ગામડાના વિશેષો ઝાઝા છે, આદર્શ કે ભાવના છે, જે દિરેકની 'રેકડી', કંકુડી અને કાનિયો' તથા 'ખેમી'માં શહેર અને ગામ બન્નેનો

Principal
Sheth Shree B.C. Shah Arts College
At R.T. Vadali Dist. Saharashtra

ગાંધીયુગની નવલકથાના સ્થિત્યંતરો

પ્રા.આરતી પરાગ રાઠોડ
(આ.પ્રો.ગુજરાતી વિભાગ)

નવલકથા અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનું સૌથી પ્રચલિત સાહિત્ય સ્વરૂપ છે ગુજરાતી સાહિત્યમાં નવલકથા સ્વરૂપ પાશ્ચાત્ય સાહિત્યની દેણ છે. નવલકથા વિશે વિચાર કરતા યશવંત શુક્લ લખે છે કે “જીવન વ્યવહાર તો જેવો હોય તેવો જ ચિત્રિત કરવાનું પરંતુ તેમાં પાત્રો , પ્રસંગો , વર્ણનો, રસ બિન્દુ કલ્પિત અને મોટેભાગે નવીન હોવાથી જ તેને ‘નવલ’ નામ આપવામાં આવ્યું છે”^૧ જેનું મૂળ અંગ્રેજી શબ્દ ‘નોવેલ’ (Novel)માં છે ઇટાલિયન શબ્દ ‘નોવેલા’ (Novella) એટલે કે ‘કથા કે વાર્તા - સમાચાર રૂપ ઘટના’^૨ પરથી ‘નોવેલ’ (Novel) શબ્દ ઉદભવ્યો છે.

નવલકથા ‘વાર્તા કે ગદ્ય કથાનો એક પ્રકાર’ છે જેમાં પાત્રો , ઘટના, પ્રસંગો વાતાવરણ, જનજીવન વગેરેનો ઉન્મેશ થાય છે. ગુજરાતી સાહિત્યમાં નંદશંકર પાસેથી ઈ.સ. 1866 માં પહેલી વહેલી નવલકથા ‘કરણ્ણલો’ પ્રાપ્ત થાય છે ત્યારથી નવલકથાનો પ્રારંભ થતાં સુધારક યુગમાં મહિપતરામ, હરગોવિંદ કાંટાવાલા પાસેથી તે સમયેના સમાજની પરિસ્થિતિ તાદર્શ થતી જોવા મળે છે તો સુધારક યુગમાં રમણભાઈ નીલકંઠ, ગોવર્ધનરામ ત્રિપાઠી, મણિલાલ દ્વિવેદી જેવા સમર્થ નવલકથાકારોના હાથે સમાજ અને જનજીવનના પ્રશ્નો સાહિત્યમાં આધ્યાત્મિક ,પ્રેમભાવના, કુટુંબભાવના વગેરે જેવી ઘટનાઓ જોવા મળે છે. આ બંને યુગમાં ક્યાંક ને ક્યાંક સમાજ જીવનના પ્રશ્નો, વિધવા

Principal
Sheth Shree B.C. Shah Arts College
At R.T. Vadali Dist. Saharkantha

Indianness in the Novel – ‘Samudrantike’ : Mr.Bhupatbhai .D.Patel

‘સમુદ્રાંતિકે’ નવલકથામાં ભારતીયતા

પ્રા.ભૂપતભાઈ ડી.પટેલ

ગુજરાતી વિભાગ

સર્જકશ્રી ધ્રુવભટ્ટ કૃત ‘સમુદ્રાંતિકે’ નવલકથામાં સર્જકે ખેડેલા સૌરાષ્ટ્રના અમુક સાગરતટના પ્રદેશના પગપાળા પ્રવાસ દરમિયાન જાણેલી-માણેલી ત્યાંની જાનપદી લોકસંસ્કૃતિ, સ્થાનિક જનતાની જીવનશૈલી તથા પ્રકૃતિની રમ્ય-રોદ્ર લીલાનું આલેખન થયેલું છે. જેમાં ભારતીયતાના અનેક અંશો ઝિલાયા છે. સર્જકે નવલકથાના પાત્રો, પ્રજાજીવન, પ્રસંગો, માન્યતાઓ અને ધાર્મિક આસ્થાને કેન્દ્રમાં રાખીને ભારતીયતાને આલેખી છે.

નવલકથામાં સમુદ્રના સામીપ્ય અને સાંનિધ્ય જીવનનો મર્મ પામતા અનેક અવિસ્મરણીય પાત્રો જોવા મળે છે. જેમાં વાત્સલ્યસંબંધ નારીપાત્રોમાં નાયિકા અવલ, વાલબાઈ, જાનકી, ગોરીસાધવી, અને બેલી જેવા પાત્રો પોતાની આગવી ઓળખ ઊભી કરી ભારતીયતાના સજગ દર્શન કરાવે છે. તો પુરુષપ્રધાન પાત્રોમાં કથાનાયક, સબુર, નુરભાઈ, કિશનો ટંડેલ, બંગાળી બાવો, પગી સરવણ જેવા પાત્રોમાં પણ ભારતીયતાના અંશો ઝિલાયેલા જોવા મળે છે. નવલકથાના નારી પાત્રોમાં કળિયુગમાં ઉતરી આવેલી સાક્ષાત જગદંબા અન્નપૂર્ણાના દર્શન થાય છે. એસ્ટેટબંગલે શરૂઆતના દિવસોમાં અદ્રશ્યરૂપે રોટલાની ડુંગળીનું જ ભાથું પહોંચાડતી અને બંગાળી સાધુબાવાની મહીએ રાત મુકામ કરતા ત્રીસેક પ્રવાસીઓને પોતાની વાડીએથી રસોઈની સામગ્રી

Principal
Sheth Shree B.C. Shah Arts College
At R.T. Vadoli Dist. Saharkantha

"સાબરકાંઠા જિલ્લાના આદિવાસી નૃત્ય કલા"

ડૉ. જસરાજ ચૌધરી

(ઇતિહાસ વિભાગ)

ભારતીય સંસ્કૃતિમાં લોકનૃત્ય એ મહામૂલો પરિપાક ગણાય છે. વર્ષો પહેલાં નદી કિનારે જ્યારે સંસ્કૃતિનું પારણું બંધાવ્યું ત્યારે લોક નૃત્યનો જન્મ થયો હતો એમ કહેવાય છે. પ્રકૃતિની ગોદમાં મસ્ત બનીને વિહરતા આદિમાનવના અંતરમાં આનંદની લાગણી ખીલી ઉઠતી ત્યારે એ હરખેલો બનીને નાચવા કે ગાવા માંડતો. આમ ધરતી સાથે અંતરની પ્રીત બાંધીને બેઠેલા માનવીના આનંદની અભિવ્યક્તિ અને ઉર્મિઓના આવિર્ભાવમાંથી જન્મ્યા છે. આપણા ભાતીગળ લોકનૃત્યો. નૈસર્ગિક વાતાવરણમાં જન્મેલા લોકનૃત્યો એ માનવીના પરમ આનંદી અનુભૂતિની નીપજ હોવાથી લોકહૈયામાં અજબ ગજબનું કામણ કર્યું છે. ગુજરાતના ગરબામાં લોકજીવનમાં લોકનૃત્યોનો ભરપૂર ભંડાર ભર્યો છે. લોકનૃત્યની સાથે લોકગીત નો અને લોક વાદ્યો પણ જોડાયેલા છે

નૃત્યમાં શરીરની વિશિષ્ટ ગતિ હોય છે. આ ગતિમાં સંગીતની જેમ તાલ હોય છે. આ તાલ શરીરના ગતિ દ્વારા થાય છે અથવા ઢોલ, તબલા, મૃદંગ વગેરે જેવા કોઈ એક વાદ્ય તંત્ર અથવા અનેક વાદ્ય તંત્ર નો સુર તેની સાથે મળેલો હોય છે. નૃત્યની સાથે સંગીતમાં ગાવામાં આવે છે. અથવા નથી ગામ આવતું. આધુનિક નૃત્યમાં શરીરને વિવિધ મુદ્રાઓના સમગ્ર ભાવોને વ્યક્ત કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવે છે. આદિવાસી લોકો પણ નાચ અને ગાન બંનેનો સુંદર સમન્વય કરે છે.

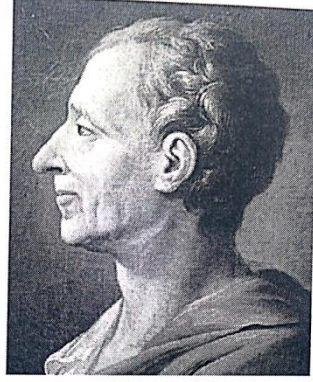

Principal
Sheth Shree B.C. Shah Arts College
At Vadali Dist. Sabarkantha

ફ્રેંચ ક્રાંતિના પ્રમુખ બુદ્ધિજીવીઓ

પ્રા.રુષિકેશ આર.જોષી

(ઇતિહાસ વિભાગ)

મોન્ટેસ્કુ :

૧૮મી સદીના બુદ્ધિજીવીઓમાં મોન્ટેસ્કુ ખૂબ પ્રસિદ્ધ હતો. મોન્ટેસ્કુનો જન્મ દક્ષિણ-પશ્ચિમ ફ્રાન્સમાં ચેટાઉ ડે લા બ્રેડે ખાતે થયો હતો, જે બોર્ડોક્સની દક્ષિણે ૨૫ કિલોમીટર (૧૬ માઇલ) દૂર હતો. તેમના પિતા જેક્સ ડી સેકન્ડેટ ઉમદા વંશના સૈનિક હતા, જેમાં રિચાર્ડ ડે લા પોલના વંશનો સમાવેશ થાય છે, અંગ્રેજી તાજના ચોર્કિસ્ટ દાવેદાર. તેમની માતા મેરી ફ્રાન્કોઈસ ડી પેસ્નેલ, જેઓ જ્યારે ચાર્લ્સ સાત વર્ષના હતા ત્યારે મૃત્યુ પામ્યા હતા, તેઓ એક વારસદાર હતા જેમણે સેકન્ડેટ પરિવારમાં બેરોની ઓફ લા બ્રેડનું બિરુદ મેળવ્યું હતું. તેમનો પરિવાર લ્યુથ્યુનોટ મૂળનો હતો. તેની માતાના અવસાન પછી તેને કેથોલિક કોલેજ ઓફ જુલીમાં મોકલવામાં આવ્યો, જે ફ્રેંચ ખાનદાની બાળકો માટે એક

Principal

Sheth Shree B.C. Shah Arts College
At Vadali Dist. Saharkantha

Historical Significance of Art Heritage of Tribals in Modern Age – Dr. Shailesh D
Tabiyar

આદિવાસીઓના કલા વારસાનું આધુનિક યુગમાં
ઐતિહાસિક મહત્વ

ડૉ. શૈલેષ ડી. તબિયાર
(ઇતિહાસ વિભાગ)

ભારતીય સમાજમાં ઇતિહાસ એક પુરાણ વર્ષો પહેલાંના પૂર્વજો એ મેળવેલી સિદ્ધિ ઓનું પરિણામ છે, જે ભાવિ પેઢીના એક માર્ગદર્શક તરીકે કામ કરે છે. ભૂતકાળ ને જાળવો, વાગોળવો અને તેમનો સતત સંશોધનો કરતા રહેવું એ મનુષ્યની સ્વાભાવિક પ્રવૃત્તિ રહે છે. ભૂતકાળ પ્રત્યે મનુષ્યની વિશેષ રુચિ નું કારણ એ પણ દર્શાવી શકાય કે આપનું વર્તમાન ખરાબ છે મનુષ્યના ભૂતકાળના જીવનના વિવિધ ભાષાઓની પદ્ધતિસર જાણકારી એટલે ઇતિહાસ. આ ઇતિહાસ મૂત ભૂતકાળ નથી. કોઈક સમયે જીવંત એવો ભૂતકાળ વર્તમાન માટે પ્રેરણાદાય અને ઉજ્જવળ ભવિષ્ય નિર્માણ માટે સહાયરૂપ પણ છે. ૧

દરેક સમાજને પોતાની વિશિષ્ટ સંસ્કૃતિઓ છે. એક સમાજના સભ્યોને વિશેષતાભરી વર્તુણુંકો કેટલીક દ્રષ્ટિએ ધ્યાન ખેંચે તેવી હોય છે. માનવશાસ્ત્ર એ દર્શાવ્યું છે કે વિવિધ માનવ સમુદાયોની વિભિન્ન વર્તણુક નીતિ વગેરે સાંસ્કૃતિક અનુભવની ઉપજ છે. સંસ્કૃતિના અધ્યયનમાં સાંસ્કૃતિક માનવશાસ્ત્ર, સામાજિક માનવશાસ્ત્ર, પુરાતત્વ શાસ્ત્ર, ભાષા વિજ્ઞાન અને કલા સાહિત્ય એ બધું જ સમાવી દેવાય છે. સંસ્કૃતિમાં સમાયેલી ટેવો અને વ્યવહારોની રીતો, વ્યક્તિગત વ્યવહારો અને તેઓ કરતાં વિભિન્ન છે. માનવને સાંસ્કૃતિક વ્યવસ્થાના વ્યવહારો સામુદાયિક ટેવો જેને લોકરીતો, રીવાજો અને માનવ સમુહમાં હસ્તાંતરિત થાય છે. ૨

Principal
Sheth Shree B.C. Shah Arts College
At R.T. Vadali Dist. Saharkantha

મહમૂદ બેગડાના સમયના સ્થાપત્યો
(ઈ.સ.૧૪૫૯-૧૫૧૧)

ડૉ. દિવ્યાબેન એ. પટેલ
આસીસ્ટન્ટ પ્રોફેસર,
ડિફેન્સ સ્ટડીઝ,

પૂર્વજીવન, જન્મ અને શાસનકાળ:

સુલતાન મહમૂદશાહ બેગડો ફતેહખાન (જન્મ ૧૪૪૫, શાસનકાળ ઈ.સ.૧૪૫૯ થી ૧૫૧૧) ફતેહખાન જે પાછળથી સુલતાન મહમૂદ બેગડા તરીકે જાણીતો થયો. તેનો જન્મ હિજરી સંવત ૮૪૯ (૧૪૪૫) ના રમજાન મહીનામાં થયો હતો. તેની માતાનું નામ મુગલીબીબી હતું. તેમના પિતા સુલતાન મોહમદશાહ બીજાનું અવસાન થયું, ત્યારે ફતેહખાનની ઉંમર સવા પાંચ વર્ષની જ હતી. તેના સાવકાભાઈ કુતુબુદીન અહમદશાહ બીજાનો ખરાબ સ્વભાવ જોઈ તેની માતા મુગલીબીબી પોતાની બહેન મરિયમબીબીને ઘરે ચાલી ગઈ. મહાનસૂફી હજરત શાહઆલમ (ઈ.સ.૧૪૭૫)ની હિમાયતમાં જીવન ગુજારવા લાગી. સુલતાન કુતુબુદીન તરફથી કદાચ ફતેહખાનને ઝેર આપીને મારી નાખવામાં આવશે તથા કતલ કરી નાખવામાં આવશે તેવી તેને સતત ભય રહેતો હોવાથી તે ફતેહખાનનું બરાબર રક્ષણ કરતી. ફતેહખાનને હજરત શેખશાહઆલમની દેખરેખ નીચે જ્ઞાન વિદ્યા સારા પ્રમાણમાં પ્રાપ્ત થયા હતા અને તેણે મહાન આલેમ ફાજલ લોકો અને મૌલવીઓના સંપર્કમાં રહીને ઘણું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું હતું.

Principal
Sheth Shree B.C. Shah Arts College
At Vadali Dist. Saharkantha

महाभारत में गीता की परम्परा

प्रो. डॉ. तुलसीदास दानजीभाई पटेल
संस्कृत विभागाध्यक्ष

संस्कृतमें महर्षि वेदव्यास प्रणित 'महाभारत' भारतीय संस्कृति और सभ्यता का अभूतपूर्व गन्धसागर है। भारतीय धर्मग्रन्थों में अत्यंत तेजस्वी तत्वज्ञानसभर 'श्रीमदभगवद्गीता' इसी रत्नाकरकी ही देन है। श्रीमदभगवद्गीता 'महाभारत' के भीष्मपर्व (अ. २५ से ४२) का एक अत्यधिक प्रसिद्ध अंश है। अष्टादश अध्यायों में विभक्त योगेश्वरभगवान श्रीकृष्णार्जुन-संवाद के रूप में 'श्रीमदभगवद्गीता' सर्वाधिक लोकप्रिय है, जिस पर विभिन्न भाषाओं में सहस्रों टिकाएँ हैं, जो प्रायः संसार की सभी भाषाओं में अनुवाद हुआ है। ऐसी ओर भी अनेक गीताएँ इस विशालकायसमुद्र में हैं, आध्यात्ममार्ग के पथिक के लिये ये एक से एक बढ़कर श्रेयस्कर एवं सहायक प्राप्त हैं।

'महाभारत' में ये गीताएँ शान्तिपर्व, आश्वमेधिकपर्व, उद्योगपर्व तथा भीष्मपर्व इन चार पर्वों में ही पायी गई हैं। ये सभी गीताएँ इस प्रकार महाभारत में श्रीमदभगवद्गीता को मिलाकर चवालीस गीतारत्न प्राप्त होते हैं। इस लेख में पसन्द की गई गीताओं के पाठ के लिये भण्डारकर ओरिएण्टल रिसर्च इन्स्टिट्यूट, बडौदा द्वारा तैयार की गई महाभारत की आवृत्ति का उपयोग किया गया है। साथ में नीलकण्ठ की आवृत्ति भी प्रसंगोपात् दृष्टि समक्ष रखी गयी है।

'गै' धातु को 'त्क' प्रत्यय लगने से उनका स्त्रीलिंग रूप 'गीता' होता है। गीताका अर्थ संबंध गेयता से है। श्लोकबद्ध होने से इन्हें गाया भी सकता है। परन्तु इन गीताओं का महत्व इनमें वर्णित धर्म, नीति, आध्यात्म, और सदाचार की शिक्षा देनेवाले विषयों से है, केवल गेयता के कारण नहीं है। अर्थात् गीता

Principal
Sheth Shree B.C. Shah Arts College
At R.T. Vadali Dist. Saharkantha

Concept of Hindu religious ideologies in WlatWhitman's *Leaves of Grass*

Dr.Dharmesh Mehta

(Associate Professore, Dept. of English

Whitman deals with Hindu religious ideologies in his poems of *Leaves of Grass*, in which those ideologies illuminate verse. The resemblance between the scriptural ideologies and excerpts from *Leaves of Grass* can be traced in several common concepts like concept of sacrifice, immortality of soul, Karmaphal, Maya...etc.

The ideology of immortality of the soul is seen in 'Song of Myself'

"The smallest sprout shows that there is really no death"
(6:126, *L.G.* 34).

This belief has been depicted in Twentieth Shloka from the second chapter of "The Bhagavadgita"-

He is never born, nor does he die at any time, nor
having (once) come to be will he again cease to be.
He is unborn, eternal, permanent and primeval.
He is not slain when the body is slain (107).

Whitman, in the sixth stanza of "Saint au Monde!" speaks in the same language of *The Bhagavadgita*(102), where Lord Krishna in eleventh shloka of the second chapter, denies Arjuna to weep and mourn over the relatives:

Do not weep for me,

This is not my true country, I have lived banish'd from my
true country, I now go back there,

I return to the celestial sphere, where everyone goes in his
turn

(*L.G.* 142, 103-106)

Principal
Sheth Shree B.C. Shah Arts College
At R.T. Vadali Dist. Saharkantha

ભારતમાં પરંપરાગત રમતોનો ઇતિહાસ

ડૉ.જી.એ.દેસાઈ

એસોસિએટ પ્રોફેસર

શારી.શિક્ષણ વિભાગ

ભારતમાં પરંપરાગત રમતોનો ઇતિહાસ પ્રાચીન સમયથી છે. તે વેદ અને સિંધુ ખીણની સંસ્કૃતિના સમયથી શોધી કાઢવામાં આવ્યું હતું. મોહંજોદડો અને હડપ્પામાં ભારતીય પુરાતત્વીય સર્વેક્ષણ દ્વારા કરવામાં આવેલા ખોદકામ પછી તે બહાર આવ્યું હતું કે તે સમયના લોકો અમુક પ્રકારની શારીરિક પ્રવૃત્તિઓમાં વ્યસ્ત હતા.

પ્રાચીન ભારતમાં પરંપરાગત રમતો:-

રામાયણ, મહાભારત, હડપ્પા અને સિંધુ ખીણની સંસ્કૃતિના લોકો આરસ, બોલ અને ડાઇસનો ઉપયોગ કરીને વિવિધ રમતો રમતા હતા અને શિકાર, તરવું, નૌકાવિહાર અને બોક્સિંગ જેવી રમતો તે સમયગાળા દરમિયાન કેટલીક સામાન્ય રમતો હતી. તે તમામ રમતો પ્રાચીન સમયમાં ભારતમાં ખૂબ જ વ્યાપકપણે રમાતી અને ઉછેરવામાં આવતી હતી.

વેદોમાં પરંપરાગત રમતો:-

ભારતમાં પરંપરાગત રમતોના ઇતિહાસમાં મુખ્ય રાષ્ટ્રગીત અથર્વવેદમાં દર્શાવવામાં આવેલ મંત્ર હતો. મંત્ર કહે છે કે "કર્તવ્ય મારા જમણા હાથમાં છે અને વિજયનું ફળ મારા ડાબા હાથમાં છે." એક

Principal

Sheth Shree B.C. Shah Arts College
At R.T. Vadali Dist. Saharkantha

શિક્ષણની ગુણવત્તામાં ગ્રંથાલય નો ફાળો

ડૉ.મગનભાઈ એચ. દેસાઈ
(લાયબ્રેરી વિભાગ)

પ્રસ્તાવના:

શિક્ષણ એક એવું ક્ષેત્ર છે કે જ્યાં બૌદ્ધિકતા, ચારિત્ર, વ્યક્તિત્વ, મૂલ્યનિષ્ઠા અને રાષ્ટ્રીય ચારિત્ર્ય ના પાઠ પ્રાથમિકથી ઉચ્ચ શિક્ષણ સુધી દરેક અભ્યાસુએ ભણવાના હોય છે અને શિક્ષકે ભણાવવાના હોય છે. આજે શિક્ષણ સામે ઘણા પડકાર છે. તેમ છતાં ઉંચી કક્ષાના બૌદ્ધિકો તૈયાર કરવા માટે શિક્ષણ અને તાલીમ પૂરી પાડવી તે શિક્ષણનો મુખ્ય ઉદ્દેશ છે માટે ગુણવત્તા લાવવા યોગ્ય શિક્ષણ માળખું જરૂરી છે.

શિક્ષણની ગુણવત્તા માટે બાળ વ્યક્તિત્વના સર્વાંગી વિકાસ માટે રમત, શારીરિક, વ્યવસાયિક શિક્ષણ ની સાથે વ્યવહારિકતા જોડીને બાળકો, યુવાનોનો સર્વાંગી વિકાસ કરવામાં આવે તો જ અભ્યાસમાં મન પણ લાગશે.

આજની શિક્ષણ પદ્ધતિ ઘણી જૂની છે. મુક્ત અને મૂલ્યનિષ્ઠ શિક્ષણ માટે વર્તમાન સમયમાં પ્રાથમિક શિક્ષણ ક્ષેત્રે ઉલ્લેખનીય કામગીરી થઈ રહી છે. ડી.પી.ઈ.પી., ડાયટ ,બી.આર.સી., સી.આર.સી વગેરે યોજનાઓ અંતર્ગત નવ સંસ્કરણ કાર્યક્રમ યોજીને શિક્ષણ સુધારણા પ્રયાસો હાથ ધરાયેલા છે. તેમજ ઉચ્ચતર અને માધ્યમિક શિક્ષણમાં પણ સંપૂર્ણ ગુણવત્તા વ્યવસ્થાપન જેવા નવસંસ્કરણ કાર્યક્રમો દ્વારા શિક્ષણ ગુણવત્તા સત્તર બનાવવાના પ્રયત્નો થવા લાગ્યા છે. પણ આવા આ

Principal
Sheth Shree B.C. Shah Arts College
At R.T. Vadoli Dist. Saharkantha

આ ગ્રંથનો પ્રથમ અભ્યાસલેખ 'આંધળી ગલી' નવલકથા વિષયક છે. 'આંધળી ગલી' સર્જક ધીરુભહેન પટેલની યશોદાયી નવલકથા છે. આ નવલકથાનું મુખ્ય પાત્ર કુંદન પરણવાની યોગ્ય વયમાં પરણી શકી નથી. અને પ્રસન્ન દાંપત્યજીવન જીવતું નવયુગલ, અને તેનું જીવન જોઈને કુંદનને સાંસારીક જીવન જીવવાના કેવા અભરખા થાય છે તેનું માનસશાસ્ત્રીય નિરૂપણ આ અભ્યાસ-લેખમાં સરસ અને સચોટ રૂપે પમાય છે. બીજો અભ્યાસલેખ 'અનુઆધુનિક ટૂંકીવાર્તામાં ગ્રામચેતના' વિષયને અનુસંગે છે. આ અભ્યાસમાં પ્રારંભે અનુઆધુનિક ટૂંકીવાર્તામાં ગ્રામચેતના કઈ રીતે આવી, પરંપરાગત ટૂંકી વાર્તામાં ગ્રામચેતનાનું કેવું નિરૂપણ થયું છે? તેના નિદેશો મૂકીને અનુઆધુનિક ટૂંકીવાર્તામાં જુદાજુદા સર્જકોના પ્રદાન અને સ્થિત્યંતરોની સમૃદ્ધિ મુલવણી થયેલી જોવા મળે છે. 'પંચતંત્ર માં નિરૂપિત જીવનબોધ' પ્રા.મહેન્દ્રસિંહ રહેવરનો અભ્યાસલેખ છે. જેમાં પંચતંત્રને કેન્દ્રમાં રાખીને, તેમાંથી પ્રગટ થતા જીવનબોધની દ્રષ્ટાંતસહિત, સરસ અને સચોટ ચર્ચા પ્રાપ્ત થાય છે.

તો પુસ્તકના અંતિમ લેખમાં પ્રા.ધર્મેશ મહેતાએ અમેરિકન કવિ વોલ્ટ વિટમેનની કવિતાઓમાં આપણી ભારતીય હિન્દુ વિચારધારાનું કેવું પ્રતિબિંબ સાંપડે છે? તેની વિદ્રતાસભર વિવેચના કરી છે. આમ, આ પુસ્તકના ૧૮ લેખોમાંથી પસાર થતાં, વૈવિધ્યવંતી અભ્યાસ સામગ્રી પ્રાપ્ત કર્યાનો, અને અહીં પુસ્તક રૂપે અંકે કરવાનો સાચે જ રોમહર્ષ અનુભવું છું.

પ્રકાશક:

શેઠશ્રી બી.સી.શાહ આર્ટ્સ કોલેજ, વડાલી

978-81-960029-0-9

₹ : 395/-

Principal

Sheth Shree B.C. Shah Arts College
At Vadali Dist. Saharkantha